

pe linie internă — în legătură cu miniștrii respectivi — de la Interne, Finanțe sau Război, sau de dispozițiile directe date autorităților de la Dunăre. Toate erau însă de pură paradă. Ceata trecuse și alta nu mai putea trece curînd. Cele cîteva mii de bulgari de la Caracal sau cele cîteva sute anunțate de prefectul de Olt ¹⁴ s-au dovedit a fi fost grupuri de 20—30 de grădinari ce se perindau în mod obișnuit.

Trebuie să remarcăm, că în afară de abilitatea politică a lui Kogălniceanu, împrejurările l-au ajutat tocmai în momentul cel mai critic, adică în acela al trecerii cetei lui Botev. Debarcarea cetei la 18 mai a coincis cu detronarea sultanului Abdul-Azis și înlocuirea lui cu sultanul Murad, care se petrece în noaptea de 17 spre 18 mai ¹⁵. Aceasta a făcut ca guvernul turcesc să aibă în fața sa probleme cu mult mai importante decît trecerea unei cete bulgărești peste Dunăre. Așa se explică faptul că Poarta nu a protestat imediat.

Dintre măsurile interne luate de Kogălniceanu, cea mai importantă este, fără îndoială, nota sa către Ministerul de interne adresată la 31 mai, adică două săptămîni de la trecerea cetei lui Botev, în care cere expulzarea din România a lui Liuben Karavelov și Kiriak Tankov, ca unii ce organizau astfel de cete ¹⁶.

În sfîrșit, în ședința Camerei din 26 iunie 1876 Kogălniceanu cere să se aleagă o comisie care să cerceteze lucrările Ministerului de externe și politica de neutralitate a guvernului, deoarece — afirmă el — problemele de politică externă «chiar în parlamentele țărilor celor mai puternice nu se hotărăsc în ședință publică» ¹⁷.

Kiriak Tankov făcuse parte din Comitetul revoluționar bulgar de la București împreună cu Karavelov și Botev. La 10 mai 1876 era președintele noului Comitet central revoluționar bulgar din București, al cărui președinte de onoare era rusul Vladimir Ionin. Printre membrii acestui comitet era și Ivan Vazov, poetul național al Bulgariei ¹⁸.

Kogălniceanu a prezentat acestei comisii o serie de documente, iar K. Tankov s-a grăbit, după cum afirmă personal, să-și ia copii autentice ¹⁹ după toate aceste documente din perioada 20 aprilie — 21 iunie 1876 referitoare la evenimintele din preajma trecerii cetei lui Botev.

Acestea sînt izvoarele pe baza cărora s-a putut aprecia pînă acum atitudinea lui M. Kogălniceanu în perioada dată.

Rămîne să vedem dacă această neutralitate, pe care Kogălniceanu voia să o dovedească, în special Turciei cît și Camerei, reflectă într-adevăr situația reală.

Arătăm mai sus că atît acad. P. Constantinescu-Iași, cît și prof. V. Maciu și-au exprimat în această privință, pe baza documentelor de mai sus, unele îndoieli bine justificate ²⁰. Este adevărat că ele nu au dus la o determinare amănunțită a politicii lui Kogălniceanu, deoarece acești cercetători au îmbrățișat o perioadă mai lungă de peste 10 ani de zile și nu una cu totul restrînsă, ca aceea care face obiectul articolului de față.

¹⁴ *Ibidem*, pp. 180—183.

¹⁵ *Ibidem*, pp. 157—158.

¹⁶ *Ibidem*, p. 172 și Tankov, *op. cit.*, p. 236.

¹⁷ *Ibidem*, p. 284; Vasile Maciu, *op. cit.*, p. 41.

¹⁸ D. Kosev, *Лекции по нова българска история*, Sofia, 1951, pp. 249—250. Acest comitet se numea oficial „Comunitatea centrală bulgară de binefacere”

¹⁹ K. Tankov, *op. cit.*, p. 207.

²⁰ P. Constantinescu-Iași, *Liberalii romîni...*, p. 22, arată clar că M. Kogălniceanu ducea o politică de duplicitate; V. Maciu, *op. cit.*, pp. 40—41.